

Po Jugoslaviji

Pravec prosvetne politike. V razgovoru, ki ga je imel prosvetni minister g. dr. Anton Korošec z beogradskim dopisnikom italijanskega lista »Popolo d'Italia«, sta bili postavljeni vprašanja o razmerju Jugoslavije do Italije in Nemčije. Odgovor g. dr. Korošca na ti vprašanja objavljamo v članku. Dopisnik italijanskega lista pa je tudi postavil novemu prosvetnemu ministru o smernicah prosvetne politike to vprašanje: »Ali se bodo napovedane socialne in druge preosnove, kakor tudi akcija jugoslovanske vlade proti frimasonom in drugim podtalnim elementom izvajala tudi na področju prosvetne politike?« G. dr. Korošec je odgovoril: »Verjeti mi morate, da nisem prišel v prosvetno ministrstvo samo zaradi tega, da bi nastavljal in prestavljal učitelje in profesorje. Vi dobro poznate moje programatično stališče. Samo to želim povedati, da bom storil vse, kar je v korist naše narodne dinastije in naše domovine.«

Obljuba pred 200 leti. Leta 1739. se je širila kuga po nekaterih krajih Hrvatske in morila ljudi. Hrvatski sabor se je sestel v mestu Varaždinu ter sprejel tale sklep: Ako Bog odvrne kugo od hrvatskega naroda, bo v zahvalo zgrajena kapela v čast Presvete krvi Kristusove v Lučbregu. Bog je uslišal molitve hrvatskega naroda in obljubo hrvatskega sabora: kuga je prenehala. Toda obljuba hrvatskega sabora je ostala do danes neizpolnjena. Hrvatski metropolit, zagrebški nadškof dr. Štepinac meni, da se ta obljuba mora na vsak način izpolniti, in sicer v sedanjem hrvatskem jubilejnem letu. Zato je poslal duhovščini poslanico s pozivom, naj se v mesecu juliju vrši po cerkvah in izven njih zbirka za gradnjo te kapele. Stroški so predvideni v višini do 200 tisoč dinarjev.

Nepismenost hočejo odpraviti hrvatski rodoljubi iz vrst svojega naroda. Vodja Hrvatov dr. Maček je, kakor znano, to odločno voljo poudaril s temi besedami: »Vsak mož in vsaka žena, ki znata brati in pisati, naj naučijo trojico in ti zopet trojico. Prepričan sem, da na ta način v petih letih ne bo več nepismenosti med Hrvati.« O tempu, kako se ta akcija vrši, daje letno poročilo osrednje uprave hrvatskega kulturnega društva »Napredak« v Sarajevu za društveno leto 1939/40 naslednje obvestilo: »Tretje leto boja zoper nepismenost, največje prosvetne akcije hrvatskega naroda, je dovršeno z uspehom kljub velikim oviram, s katerimi so se morali bojevati prosvetni delavci vasi in mest. Pa vendar je v tretjem letu uspeh znatno večji kot

je bil prejšnji dve leti, za kar gre hvala prebrani zavesti večine. Po poročilih, ki smo jih prejeli, smemo zanesljivo sklepati, da znaša število poučenih okoli 30.000. To število bi moglo biti večje, če bi vsi odbori enako delali. Spričo vseh potežkoč smemo biti z uspehom zadovoljni. V teku treh let se je v Bosni in Hercegovini naučilo brati in pisati do 70 tisoč ljudi. Še je mnogo nepismenih. Zato je treba na jesen močneje prijeti za delo. V odbore naj stopijo samo takšni, ki so v resnici pripravljeni na žrtve.«

Protizajčja borba z druge strani

Glas vpijočega v puščavi

Naši sadjarji se borijo že dolga leta, da bi izposlovali spremembo lovskega zakona in prost odstrel zajca, ki je največji sadni škodljivec. Doslej so bili vsi tozadevni kliči prizadetih na merodajna mesta le glas vpijočega v puščavi.

Zajec se ne da iztrebiti

Ker vodi s sadjarji najostrejšo borbo proti preveč razplodni zajčji nadlogi preizkušeno glasilo slovenskega kmeta »Slovenski gospodar«, bo zanimalo čitatelje, da je borba proti zajcu na Slovenskem Štajerskem že stara in je rodila uspeh v dobi, ko so pri nas obnavljali od trtne uši uničene vinograde. V tistih časih zajec ni delal škode samo na sadnem drevju, ampak tudi po novih vinogradnih nasadih. Vinogradniki in sadjarji so v »Slov. gospodarju« in po svojih zastopnikih zastavili vse moči, da se je vdala deželna vlada v Gradcu. Zajec je bil proglašen za sadnega ter vinogradnega škodljivca, katerega lahko pokonča vsakdo, kjer in ob katerem času ga dobi. Doba prostega pokončavanja zajca na Spodnjem Štajerskem je trajala šest let. Po preteku šestih let pa so se prepričale občine, da je nemogoče zajca iztrebiti, kakor se tudi lisica ne da pokončiti.

Zajci so tedaj padali pod šibrami iz kmečkih pušk, da je bilo joj. Nekaj pa jih je preostalo in ti so povzročali tem večjo škodo, ker ljudje sadnih dreves niso zavarovali v dobri veri, da je zajcu odklenkalo.

Po neuspešnem šestletnem boju proti zajcu so občine na Spodnjem Štajerskem napravile na deželno vlado v Gradcu vlogo, da naj dajejo občine svoje love zopet v zakup, kar se je zgodilo in je ostalo tako do danes.

Bridka izkušnja kmečkega lovskega zakupnika

Kmečki lovski zakupnik na Slemenu nad Selnico ob Dravi je pripovedoval, da je prisegel zajcu smrt v svojem lovišču. Lansko jesen je bil že prepričan, da je njegovo lovišče brez zajca in da bo imelo sadno drevje mir na zimo pred temi glodalci. Ravno njemu je obglodal star zajec, ki se je natepel od drugod, mlad sadovnjak do uničenja.

Zajče zdravilo

Kakor znano, se ne loti zajec nežne skorje sadnega drevja samo v hudi zimi, ampak ob vsakem letnem času. To je dokaz, da zajcu ne gre za to, da bi se nasitil z obglodano skorjo, ampak on išče zdravilne snovi za svoje bolno drobovje. Če bi zajec imel skorjo sadnega drevja za hrano v pomanjkanju, bi obglodal le nekaj dreves do nasičenja in druge bi pustil. Zajčja mrcina pa uniči dostikrat v eni noči kar pol sadovnjaka. Zajec gloda in išče tako dolgo v obglodani skorji, dokler ni zadel na dovoljno količino zdravila.

Od Nemcev preizkušena obramba

Nemčija je gotovo glede kmečkega gospodarstva v vsakem oziru napredna država in bi sigurno napovedala zajcu neizprosno smrt, ako bi se to dalo izvesti. V Nemčiji dela zajec veliko škodo na sadnem drevju, ker stika za zdravilom za bolni želodec.

Nemci so preizkusili v lanskim hudi zimi preprosto sredstvo, s katerim se da zajca odvrti od glodanja sadnih dreves. Nemški sadjarji so se že in se bodo za bodoče obranili uničevanja drevesc po zajcu na sledeči način:

V bližino sadovnjakov sadijo vrbe in topole. Veje vrb in topolov nasekajo toliko, da se držijo debela, a vendar segajo do tal in ozele-

18 mesecev star tehta 29 kg. V majhni vasi v bližini St. Omerja na Francoskem živi 18 mesečni deček, ki tehta že danes 29 kg. V splošnem imajo to težo otroci šele v desetem letu. Ob rojstvu je otrok imel navadno težo in postavu, a že po enem letu je tehtal 22 kg. Neki cirkuski ravnatelj se zanj že zanima in je staršema ponudil visoko vsoto, da bi ga smel kazati v svojem cirkusu.

Hiše iz — mleka. V Čikagu v Združenih državah so imeli na nekem zborovanju gradbenikov predavanje, ki je naslikalo hiše bodočnosti zelo čudno, kar se tiče sloga in materiala. Predavatelj je menil, da bodo hiše na zunaj še preprostejše in bolj gladke nego danes, ker bodo ljudje tedaj upoštevali v še

Junak divjine

Ameriški roman

*

Mož, ki je streljal, je bil v ozki špranji, ki je bila dobro skrita. Zdaj je hitel po stopnicah na vrh gore. Osvetljevala ga je mesečina, tako da ga je Erik dobro videl. Bil je nenavadno visok in hiter. Imel je belo srajco in črn klobuk s širokim krajcem.

V Erikovih žilah je zavrela kri. Slutil je, da je ta človek vodja tolpe. Pustil je razorožene lopove in se pognal za njim. Orloga, ki je bil zadnji v vrsti, se je naglo obrnil in hitel k ognju. Pograbil je samokres in vse naboje, ki so bili v njem, izstrelil za Erikom. Strelji so se odbijali od skalnatih sten in povzročili tak odmev, kakor da bi streljala cela četa.

Erik je hitro skočil za neko skalo in tako ga kroglice niso zadele. A švigale so tako blizu okrog njega, da je slišal zvižganje. Medtem se je mesec skril za oblake in v varstvu teme je mladenič nadaljeval pot. Lopovi pod njim so molčali, ker so mislili, da so blizu tudi Erikovi tovariši. Vse je bilo tiho, le begunčevo težko dihanje je prihajalo do mladeničevih ušes. A tudi to je bilo vse manj slišno. Begunec je gotovo poznal te kraje in je tako hitel, da ga Erik ni mogel dohajati. Razdalja med

njima je postajala vse večja. Mladenič je napel vse sile, ker ni hotel skrivnostnega begunca popolnoma izgubiti iz vida. V njem je dozorevalo prepričanje, da ima pred seboj poveljnika banditov. Če bo njega dobil v roke, potem bo naselbina za nekaj časa rešena neželenih obiskovalcev.

Mladeniča je mučila ena misel: zakaj se vzpenja begunec na vrh gore? Tovariši so vendar v dolini. Na vrhu ne bo našel pomoči, ker se lopovi niso tam poskrili. O tem se je bil Erik prepričal. Morda so tam skriti konji? Čim več je razmišljal o tem, tem bolj živa je postajala v njem slutnja, da so pustili banditi na vrhu svoje konje. Begunec je vedel, da so brez konj izgubljeni, zaradi tega je hitel, da bi ne prišli v roke preganjalcev.

Vzpenjanje je bilo zelo težavno in nevarno. Erik je večkrat visel med nebom in zemljo in je le s težavo našel oporo. Od časa do časa se je moral za trenutek ustaviti in si oddahniti. V takih primerih je vedno prisluhnil. Nad seboj je slišal ropot, ki ga je povzročal begunec. Ko se je spet ustavil in prisluhnil, je s strahom opazil, da ne čuje več ropota. Takoj se je pojavil v njem sum, da mu je nasprotnik pripravil zasedo. V naslednjem trenutku se je že prepričal, da je bil njegov sum upravičen. Komaj si je polskal pod neko skalo zavetje, je počilo več streljav. Če bi stopil iz svojega skrivališča, bi bil v mesečini izvrstna tarča. Begunec je bil mojster v streljanju: kroglice so zadevale rob skale. Erik je z enim očesom poškilil

nijo. Bolni zajec se mnogo rajši loti glodanja teh vej, nego pa sadovnjaka. Ta nemški obrambni postopek je dokaz, da vsebujeta vrba in topol za obolelo zajčje drobovje isto zdravilno sredstvo kakor skorja bolj nežnega jabolčnega drevesca.

Opisano obrambo popisuje nemško gospodarsko časopisje na dolgo in se bo sigurno obnesla tudi pri nas, ako jo bodo začeli izvajati naši po zajcu tolikanj vsako leto udarjeni sadjarji.

Tudi pri nas so že pogruntali zajčjo lekarno

Ko je bil prednji članek že napisan, je pravil piscu napreden sadjar iz Slovenskih goric, da je on že pred leti s svojim sosedom pogruntal, da je mlajši sadovnjak nekaka lekarna za bolne zajce. Oglođanja ter uničenja drevesc se ta sadjar obrani na ta način, da odžaga pozno na jesen s sadnega drevja veje,

katere spadajo proč, in jih pusti preko zime v sadovnjaku. Zajci, ki so se prišli v zimskem času zdraviti v njegov sadovnjak, so obgledali te še precej sveže veje in se niso lotili drevesnih debel.

Sadjarjem na izbiri

Podali smo v današnji razpravi o boju zoper zajčjo nadlogo sadjarjem dve sredstvi, s katerimi si lahko na lahek način obranijo svoja sadna drevesca pred zajčjim zobom. Sedaj je ležeče na sadjarjih, da preizkusijo oba in poročajo »Slov. gospodarju« o doseženih uspehih. Pri tolikanj važnem protizajčjem boju gre predvsem za to, da preizkusimo opisana obrambna sredstva po naših sadovnjakih in poučimo o njih naše potomstvo, da se bo čutilo varno pred največjim sadnim škodljivcem, o katerem gre glas, da ga je nemogoče iztrebiti s puško.

Novice iz domačih krajev

Slovenska frančiškanska provincija dobila novo predstojništvo. Na provincialnem kapitulju 10. julija je bilo izvoljeno naslednje predstojništvo slovenske frančiškanske provincije: provincial dr. p. Gracijan Heric, kustos p. Teodor Tavčar, definitorji: p. Gabrijel Platinšek, dr. p. Angelik Tominec, p. Karel Dižak, p. Salezij Glavnik.

Novi vodja mariborske bolnišnice. Za novega vodjo mariborske splošne bolnišnice je imenovan g. dr. Franjo Radšel, primarij tuberkuloznega oddelka.

Glas že od 14 dni pogrešanega. V Savinjskih planinah je izginil pred 14 dnevi 18 letni zasebni uradnik Ladislav Smodiš iz Maribora. Vse je bilo prepričano, da je doletela mladega hribolazca smrtna nesreča. Zadnje dni pa so prejeli njegovi starši iz Nemčije preveselo obvestilo, da je njihov sin živ ter zdrav v Nemčiji. V temi je zašel v planinah preko meje, kjer so ga prijeli. Šele tedaj, ko so se prepričale nemške oblasti, da je prekoračil mejo pomotoma, je bil izpuščen in se je vrnil k svojcem v Maribor.

Žrtev službe. Med odbijača premikajočih vagonov je zašel v Mariboru 50 letni železničar Mihael Lah. Po nesreči je bil oddan v bolnišnico s poškodovanim prsnim košem in z zlomljeno levo roko.

Podlegel poškodbi hrbtenice. Poročali smo, da je napravila v Maribor izlet železarska šola Kranjske industrijske družbe z Jesenic. Gojenci so se ob tej priliki kopali na Mariborskem otoku. 19 letni gojenec Ciril Novak je skočil

v plavalni bazen in si je hudo poškodoval hrbtenico. Novaka so prepeljali v mariborsko bolnišnico, kjer je kljub vestni zdravniški pomoči podlegel poškodbi.

Na povratku z dela ga doletela smrtna nesreča. Pred Velejevo gostilno v Košakih pri Mariboru se je zgodila usodopolna prometna nesreča, ki je zahtevala življenje 40 letnega delavca Franca Maherja, stanujočega v Radvanju. Maher se je vračal na kolesu z dela s Košakov in je treščil v osební avto. Blatnik na vtomobilu je pognal kolesarja v velikem loku na sredo ceste, kjer je obležal z razbito lobanjo in v mlaki krvi. Ko so pribzeli mariborski reševalci na kraj nesreče, je bil pomilovanja vredni delavec že mrtev.

Hudo poškodovan od telice. Vinko Duh, 61 letni gonjač s Pobrežja pri Mariboru, je gнал te dni dve telici. Živali sta se splašili pred avtomobilom ter zbežljali. Starček je skušal telici zadržati, a se je ena celo zvalila nanj in mu je nevarno poškodovala prsni koš. Duha so prepeljali z resno poškodbo v mariborsko bolnišnico.

Usodopoln padec z drevesa. Pri Št. Janžu na Dravskem polju je padel z drevesa in si zlomil levo nogo devetletni posestnikov sin Jakob Rešek. Zdravi se v mariborski bolnišnici.

Invalid utonil po nesreči v potoku. V minulem tednu se je vračal ob potoku v Spodnjo Polskavo 53 letni železničar Rudolf Vindiš s Pragerskega. V temi je padel v potok in utonil. Smrtno ponesrečeni je bil invalid brez leve roke.

Avtomobil usmrtil konja. V noči je zadel tik pred Framom tovorni avtomobil v dvovprežni voz in je usmrtil 6000 din vrednega konja posestnika Ivana Greifa iz Frama.

Huda avtomobilska nesreča. Zadnje nedelje se je odpeljalo iz Maribora proti Rogaški Slatini z avtomobilom sedem oseb. Blizu cerkve sv. Jožefa pred Slov. Bistrico je počila na levem sprednjem kolesu pnevmatika. Avtomobil je vrglo z vso silo ob brzovarni drog. Mrtva je obležala s prebito lobanjo teta polkovnika Božoviča, poveljnika 45. pešpolka. Polkovnik sam ima zlomljeno nogo, presekano nos in poškodovano oko. Poškodbe sta dobila tudi polkovnikova otroka, žena in šofer sta le laže ranjena.

Kaj se vse zgodi, če šofer ne zna voziti. V Slov. Bistrici se je zgodila nesreča, koje povzročitelj lahko reče, da je bila zanj še prav za prav sreča. Janez Slokan, solastnik avto-prevoznega podjetja v Slov. Bistrici, se je lotil šofiranja tovornega avtomobila, čeprav nima šoferskega izpita. Pognal je vozilo in že je bil v kupu gramoza, nakar je povsem izgubil oblast nad vozom. Zavozil je v park in tam podrl barako, v kateri ima Emil Dorn branjarijo. K sreči v popolnoma zdobljeni baraki zjutraj ob šestih ni bilo nikogar, ker sicer bi jo bil prodajalec hudo izkupil pri nesreči. Škode je 15.000 din. S tem tovornim avtomobilom je imelo podjetje ono znano nesrečo, ko je padlo iz njega v Slivnici več oseb, ki so bile na povratku s tombole v Mariboru.

Družinski oče smrtno ponesrečil pri nakladanju hlobov. V Ledineku v občini Sv. Ana v Slov. goricah je smrtno ponesrečil 50 letni viničar Franc Škrget iz Zg. Ščavnice. Nalagal je s posestnikom Vinkom Koserjem hlobo za žago. Ko je bil voz že naložen, in ga je bilo treba še povezati z verigami, se je eden od hlobov prevrnil, prelomil obe ročici, zdrknil z voza in padel na Škrgeta. Težak hlobo je viničarju zmečkal glavo, zdrobil prsni koš in še zlomil roko. Škrget je bil na mestu mrtev in so prepeljali njegovo truplo v mrtvašnico k Sv. Ani. Rajni zapušča revno ženo in nepreiskrbljenega otroka, ki sta sedaj prepuščena usmiljenim srcem.

Pri obiranju lipovega cvetja padel in se ubil. Malek Franc, 16 letni posestnikov sin iz Žabjeka pri Ptuj, je splezal na visoko lipo in obiral cvetje. Odkrhnla se mu je krhka veja, padel je v globočino ter obležal mrtev.

Pri padcu s kolesa si zlomila nogo. Na Sp. Bregu pri Ptuj je padla s kolesa šivilja Albina Planinc in si je zlomila nogo.

Smrt radi padca iz vlaka. Radi sokrivde pri krvavem dejanju v Bučecovih na Murskem polju lani avgusta je bil med desetimi obsojenci tudi 27 letni kovač Mihael Novak iz Sta-

iz skrivališča in je zagledal bandita. Pomeril je s samokresom in ustrelil. Ni zadel. V naslednjem trenutku je sprožil naspornik. Kroga se je zasekala v skalo in odtrgala od nje ostre koščke. En košček je zadel Erikov obraz in ga ranil. Iz rane je privrela kri in tekla za vrat. Erik je hitro potegnil glavo v skrivališče.

Ko se je mesec skril, je Erik nadaljeval plezanje. Srce mu je močno razbijalo, kri je vrela v njegovih žilah. Gnala ga je želja, da bi odrezal begunca od konj, ki so se najbrž pasli na kaki čistini. Če bandit pred njim dospe do Bliska, je plemenita žival zanj izgubljena. Ob tej misli mu je zagomazelo po hrbtu. Bliska ne sme izgubiti!

Erik ni več dvomil o tem, da bodo živinski tatovi ostali z živino v Sončni dolini, dokler se njihovi tovariši ne vrnejo iz Nevade. Nekateri izmed banditov, kakor n. pr. Orloga in neznanec, ki beži pred njim, se bodo najbrž takoj po izročitvi živine vrnili domov. Dejstvo, da so bili konji štirih lopovov na gori, je dalo sklepati na to, da so njihovi gospodarji nameravali že naslednje jutro jezdit nazaj. Niso hoteli vzbuditi suma. Orloga je bil farmer. Če bi bil več tednov odsoten, bi bilo sumljivo. Zato bo hotel domov, da sosedje ne bodo opazili njegove odsotnosti. Tudi neznan begunc je moral imeti tehtne vzroke za takojšnji povratak. Morda tudi on spada med farmerje, ki na videz preganja živinske tatove, v resnici pa je njihov voditelj. Pri tem razmišljanju se je začelo

jasniti v Erikovi glavi glede vprašanja, zakaj vsa prejšnja zasledovanja tatov niso vodila do uspeha.

Erik je prisel naposled na vrh. Takoj se je vrgel na tla in pogledal okrog sebe. Na svojo veliko zadovoljnost je slišal topotanje Bliska. Begunc si torej ni vzel toliko časa, da bi poiskal njegovega konja, temveč je takoj zavlil na stran. Mladenič je po štirih plezal naprej in iskal sledove. Kmalu je naletel na poteptan grmič.

Mladenič je tekel k svojemu konju. Begunc je sicer imel časovno prednost, a v kljub temu je upal, da ga bo kmalu dohitel, ker se z njegovim Bliskom v hitrosti ni mogel meriti noben konj. Hitro je skočil v sedlo in oddirjal. Bliska ni bilo treba priganjati, kar plaval je v zraku, ko da bi čutil, da gre za važno stvar.

Medtem se je na vzhodu začelo svitati. Mesečino je izpodirvala siva jutranja svetloba.

Gozd se je začel redčiti. Jezdec je prisel do majhne jase. Tam se je pot cepila. Ustavil je konja, prislusnil in pogledal okrog sebe. Desna steza se je vzpenjala navzgor, leva pa se je spuščala v ozko, globoko ležečo dolino, na drugi strani pa se je kot kača vila na drugo goro. Eriku ni bilo treba razmišljati o tem, kam naj krene. Zaslišal je topot konjskih kopit. Za nekaj korakov je skočil naprej in je zagledal begunca, ki se je previdno spuščal po strmi stezi v dolino. Pot je bila zelo nevarna.

»Naprej, Blisk!« je vzpodbodel konja. »Kar ona dva, to bova tudi midva naredila!«

večji meri pravila udobnosti in higijene. Hiše bodo gradili tako, da se bodo vrtele okrog svoje osi — za soncem, a namesto opeke in cementa bodo uporabljali gradiva, ki jih bodo pridobivali iz mleka. Za strehe in oknice bodo uporabljali galalit, ki ga izdelujejo iz kazeina, in podobne snovi.

Posebne želje 105 letne ženske. V majhni, rdeči hiši ob nekem jezru živi najstarejša Švedinja, 105 letna Ana Katarina Larsdotter-Skatova. Seveda jo je za njen 105. rojstni dan obiskal časnikar, da jo povpraša, kako in kaj. Zvedel je, da vstaja stara ženica vsak dan ob petih in si sama skuha kavo. Ostale obede ji soročniki prinašajo v hišo in ti zanje sploh dobro skrbijo. Ko jo je časn-